

پښتانه

(د غني خان د کتاب ترجمه)

نهم باب

بدل

ترجمه: عابد خان

ولي د هغه زوئے شېرخان د زور او طاقت يو غرؤ او د هغه بنځه د ارمانونو تصويرؤ څوک چې يو کمزوري او ناتوانه سړي ته واده شوې وه، شېر چه لا وړوکه هلک ؤ نو هم پلار به ئې ورسره د وهلو ټکولو جرات نه کوو او کله چې هغه نولس کلن شو نو يو طاقتور، مغروره او سرکشه ځوان ترې نه جوړ شو. هغه به د خپل کمزوري او ناتوانه پلار سره د گستاخي او سپکاوي سلوک کوو او د خپلې وړې خو کلکې او تکړه مور نه به بې پروا او بې نيازه ؤ خو مور او پلار دواړو به د شېر سره دومره مينه کوله چې سم عبادت به ئې ورله کوو.

د شېرخان پلار په خپل زوئي کښې هغه څه ليدل کوم چې ئې په ځان کښې نه ليدل يعنې غټ کټ او طاقتور وجود، دروند او رعبداره شخصيت، زور، زړورتيا، غرور، روښانه او رقصانه بنائسته سترگې او ښکلې څهره. د شېر په مور به د هغه غټ دروند اواز ډېر ښه لگېدو او د پلار د نري کړينگي اواز په مقابله کښې به ورله د شېر اواز ډېر خوند ورکوو. مور او پلار دواړه په شېر ډېر مين وو خو شېر به دواړه د پښو خاورې گڼل. البته هغه به د کلي د همځولو هلکانو او دوستانو سره ډېره مينه لرله. ورځ او شپه به د هغوي سره مشغول ؤ. ناسته پاسته، خوراک

شېرخان دکلي د يو کمزوري اونېک او عبادت گزاره خان زوئے ؤ، په کلي کښې به د هغه ترونو تربورانو د طاقت او مشرۍ دپاره د نورو سره او په خپلو کښې مقابلې کولې خو د شېرخان پلار به چا نه په عذابو ځکه چې هغه ډېر نېک عمله، عاجز خويه او د خپل کار سره کار لرونکې سړې ؤ، چونکې هغه په دې دنيا ډېر بې وسه او کمزور ؤ نو ځکه د هغه بلې دنيا دپاره ئې ډېر امېدونه او منصوبې لرلې، هغه به د ملايانو په شان دستار تړلو او سپينې جامې به ئې اغوستې. هغه د تماچې ټوپک په ځائے تسبې او جانماز خپل کړي وو او د حجرې په ځائے ئې د جومات گټ نيولې ؤ.

د هغه په ذهن کښې د زورورو تربورانو ويره او د زورور باچا الله ﷻ ويره سره گډه وډه شوې وه. دغه وړوکي تن غوښتل چې غټ بزرگ او ولي جوړ شي او نتيجتاً ئې خپل د مزاج حس (Sense of Humour) بائللې ؤ. هغه به د نسوارو، سگرېټو او چيلم خلاف تبليغ کولو، لويه ږيره ئې پرېښودې وه او په مخ به ئې چرې هم مسکا او خدا نه راتله. هغه په خپل کمزوري ځيگر د نېک روح او تقوي گمان کړې ؤ خو د دغه غلط گمان ټول زور او نقصان ئې بنځې برداشت کوو.

خيال ئې دا ؤ چې په هغه كښې دا هر څه تش د ده د خفه كولو او په عذابولو دپاره دي. دلېر خان خپل دغه ويړه زړې او حسدي ورور د كلي د حجرې او جرگې نه جومات ته شپلې ؤ. دلېر د كلي خان منلې كېدو او د هغه دغه ورور د كلي تر ټولو دينداره او مونځ گزاره سرې گڼلې كېدو. دلېر خان به بسكارونه، جواری او محفلونه كول او يارانو دوستانو له به په دعوتونو او جشنونو كښې مست ؤ. د هغه دينداره ورور به روژې، مونځونه، وظيفې او نوافل كول او په غټو غټو ټكو كښې به ئې د وړو وړو نېكو تبليغ كوو. دلېر خان دپاره دا يو ښه بندوبست ؤ خو اخر دغه توازن خراب شو. د دلېر خان تر بور قربان خان د جېل نه راخلاص شو

او كلي ته راغې. قربان د هغه د مرگ په الزام كښې كوم چې هغه نه ؤ كړې د عمر قېد سزا تېرولو نه پس اوس ازاد شومې ؤ او كلي ته واپس راغې. قربان خان نامتو بلكې بدنام جنگياله او نر ځوان ؤ او په كلي كښې به بله خبره نه وه خود هغه د مړانې، نرتوب او

بنائست قيصې وې. په يوه جگړه كښې قربان په خپل تره، د دلېر خان په پلار باندې ډز كړې ؤ چې د هغه پښه لگېدلې وه او نور بېچ شومې ؤ. دغه بوډا قربان معاف كړې ؤ (ځكه چې د هغه نه دغه ډز په غلطۍ كښې شومې ؤ) خو رواج لا هغه نه ؤ معاف كړې، وينه بهېدلې وه او هغې وينې د

څښاك او خبرې اترې، هر څه به ئې هم د خپلو دغو ملگرو سره وو، د هغوي سره به بسكارونو له تلو، جواري به ئې ورسره كوله او هم د هغوي سره به په حجره كښې ځملاستو. هغه پوهېدو چې خپل ملگري څنگه هم مرعوبه او هم په ځان مئين وساتي او په دې چل هم پوهېدو چې دغه رعب او دغه مينه او ملگرتيا څنگه په كار راولي.

د شېر دا خوبيانې د هغه د تره، دلېر خان په نظر كښې وې، دلېر خان زور بد معاش او زورور سرې ؤ، غټ ښكلې مخ خو لكه د هاتي وړې وړې سترگې ئې لرلې. دلېر خان يو غټ خوراكې او لوټې ښكاري او بدنام جوارگر ؤ او تل به قرضدارمې ؤ. د هغه سخاوت او مېلمه دوستي مشهوره وه او

لكه د تندر د گړزهار په شان په خدا به ئې هر چا ته هر كلې او په خبر راغلي وئيل. د دې مينه ناك او خوږ بوډا خو زور شيطان، دلېر خان به خپل كمزورمې او ملا تارمې شان ورور، يعنې د شېر پلار ډېر زيات بدې شو ځكه چې هغه به ورته هر

وخت مرگ او اخرت او د اخرت عذابونه وريادول. هېڅ يو په ژوند مئين او د ژوندي زړه خاوند چرې هم دا نه خوښوي چې څوك دې ورته دغه څېزونه ورياد كړي. دلېر خان ته به د خپل پرهېزگاره ورور ټول كړه وړه، خبرې او خويونه د كركجن نفرت، بغض، حسد او انتقام د جذبې نه ډك ښكار بدل او

طاقتور او وفاداره او نوکران به ئې زیات زړور، ایمانداره او کارگروو. دلبر خان د قربان د مُسکي مخ او ساده خو مینه ناک سخاوت نه سخت نفرت کوو ځکه چې په کلي کښې د قربان د نوم شهرت د هغه د نوم ورکېده او د قربان د حجرې ابادېده او د ده د حجرې شارېده وو.

بیا شېر خان را لوتی شو او یو غټ کټ، تکړه بنائسته ځلمی ترې نه جوړ شو. دلبر خان چې به د هغه روښانه شنو سترگو ته وکتل نو وبه رپېدو، هغه به اورېدل چې د شېر د حجرې نه د ځلمو هلکانو مست، مینه ناک او سندریز او ازونه راتلل خو په خپله د هغه په حجره کښې د یو څو بوډاگانو د توخېدو او غاړه تازه کولو نه بغېر بل څه او ازنه راپورته کېدو. هغه به په خپله تماچه لاس ووهلو او د خپل پینځه کلني زوی سترگو ته به ئې وکتل او وئیل به ئې "دلاوره، زما بچیه! ته به په هر حال کښې د دې کلي خان جوړېږې او که د دې دپاره هر څه کول وي زه به ئې کوم".

یوه ورځ دلبر خان خپل وراره شېر خان د غرمې ډوډۍ له خپل کور ته راوستو. یوه تماچه ئې ورله ډالۍ ورکړه (د یو پښتون ځلمی دپاره بهترینه ډالۍ ښه وسله ده) په ډوډۍ هغه د شېر سره داسې په مینه مینه خبرې اترې او خنداگانې وکړې لکه چې شېر د هغه برابر او همخولې وي. دې خبرو شېر خان له ډېر خوند او خوشحالي ورکړه ځکه چې هغه خو ټول عمر د خپل متقي او پرهېزگاره پلار د سنجیدگۍ او تقوي عادت و. د شېر خان د خپل تره سره ډېره مینه پیدا شوه. دلبر خان هم په خپل خوږ وراره بې درېغه روپۍ پېسۍ خرچ کول شروع کړل. د شېر ملگرو له به ئې گډان

قربان او یا د هغه د پلار یا ورور د وینې تویولو دپاره چغې وهلې.

قربان خان فکر کوو چې دغه څوارلس کلن سخت قېد د هغه د جرم یا غلطۍ ښه پوره سزا وه او اوس د دغه سزا تېرولو نه پس هغه پاک شوی دے. هغه چې د جېل نه راووتو نو یو پاک، نېک، ایمانداره او مینه ناک سره و، کلیوال د هغه هرکلي ته په دې امید راغونډ شوي وو چې هغوي د دغه نوموړي اتل او جنگیالي دیدن وکړي خو هغوي د قربان په صورت کښې یو ساده باده، پوست، شېرین، مینه ناک او مهربانه سره ولیدو. د کلي خلقو د هغه د مرانې او نرتوب واقعات ریاډول او د هغه سترگو ته ئې کتل او د ټولو په هغه ډېره مینه راتله.

د وخت تېرېدو سره سره د دلبر خان د حجرې گڼه گڼه او شور شغرب کمېدو او د قربان خان حجره ابادېده. دلبر خان هغه شان بې درېغه خرچې کولې، ښکارونه، ډوډۍ گانې او دعوتونه ئې هم ښه زیات کړل او بې درېغه قرضې ئې هم اخستې. خو د دې هر څه د پاسه هم د کلي هغه ټول کسان، کوم چې دلبر خان په خپله حجره کښې لیدل غوښتل، هغوي به ټول د قربان خان په حجره کښې ناست وو. دلبر به د کلي په خلقو ډوډۍ خوړه، هغه چې به په خپله حجره کښې ناست هغه خلقو ته کتل کوم چې به د ده په دسترخوان د گډ او چپلو په ورتو غوښو ارام وو نو دے به پوهېدو چې دا خلق د ده حجرې ته تش د گډ او چپلو په غوښو پسې راځي. د هغه لیدو یا صحبت له ننه بل خوا ته که د قربان خان په حجره کښې به ډوډۍ هر څومره ساده او معمولي شان وه خو د هغه مېلمانه به زیات

ڇڙ ٿي پري ڪري ۽ د دلبر غش ۽ نه نخبه ولگندو
 او د شبر په زړه ڪنبي د قربان خان نه سخت نفرت
 او قهر راپيدا شو. هغه خپل تره ته ووي "خو ما خو
 اوربدلي ووي ڇي د قربان نه دغه ڇڙ په غلطي
 شوي ۽، دا خويوه حادثه وه" دلبر خان ورله د
 طنز به مسڪا سره جواب ورکيو "حادثه؟ شبر خان
 دا حادثه مادته نه وه، خو دغه رنگ ورله ځکه
 ورکري شو ڇي سڀي ڪمزوري او نا زړه وي او د
 خپلي ذمه داري پوره کولو حوصله او توان نه لري
 نو دغه بهانه ورله جوړه کري. شبر خانه زويه! خبره
 داسي وه ڇي هغه وخت زه ماشوم ۽ او ستا پلار
 مشر ۽ خو هغه ډپر بي زړه او ڪمزوري ۽ ځکه
 مونږ د قربان نه بدل نه شو اخسته.

ڇي دائي واوربدل نو د شبر شونډي د قهر او
 نفرت نه راغونډي شوي "د خپل پلار د بي عزتي
 بدل ٿي هم نه شو اخسته؟ دغه بدل به زه اخلم!" د
 شبر خان په دغه وينا دلبر خان ډپر په چرت ڪنبي
 شو، شبر ٿي ځان ته راترغاڙه باسو او ورته ٿي
 ووي "شبر خانه منم! په دي کار ڪنبي به درسره زه
 هم ولازم، ڪه تا دا کار وکړو نو په انعام ڪنبي به
 درله زه د ڪيندار کلي درکرم". شبر ورته ووي
 "کاکا! زه به تا ته ونبسم ڇي زه د خپل نيکه د بي
 عزتي بدل څنگه اخلم".

دغه شپه ڇي شبر په کت ڪنبي ملاست ۽ نو
 هغه د خپلو نزدې او اعتباري ملگرو، د
 ڪيندار کلي د زمکو د آمدن او د خپل نيکه پخپله
 سوچونه کول او خوا ته ورسره ملاسته خپله پيغله
 بنځه ٿي هپره وه. دا يوه توره، يخه، باراني او
 طوفاني شپه وه. قربان خان په خپله حجره ڪنبي د
 اور په غاڙه ناست ۽ او خپلو ملگرو او نوکرانو ته

او چپلي حالولي او د خپلو دښمنو، جگرو او
 ورائکارو خوندوري قيصي به ٿي ورته کولي. د
 شبر پڙندگلو او ملاقاتونه به ٿي د لويو لويو
 خانانو سره کول او هغه به ٿي د ځان سره لري لري
 کلو بانډو او غرونو ته بنڪار او سپل له بوتلو. هغه
 به د شبر سره داسي مينه او سلوک کولو لکه هغه
 ٿي خپل زوي وي او د هغه خبري او مشوري به ٿي
 داسي په سنجيدگي او غور اوربدلي لکه ڇي يو
 خور دوست او همخولي ٿي وي. د هغه د آرام او
 راحت پخپله به ٿي ډپر فکرمندي څرگندوله. د
 هغه په کم عقلو او ناپوهتياوو به مسبدو او د هغه
 په هره توره او لطيفه به ٿي په برق برق خندل. لنډه
 دا ڇي دلبر خان به هر هغه کار کوو کوم ڇي د شبر
 په زړه ڪنبي د هغه دپاره احترام او مينه پيدا کولي
 شوه. هغه په خپلو دغو هلوځلو ڪنبي کامياب شو.
 شبر هم د خپل تره مشروالي او عمر هبر کړو او داسي
 مينه او ملگرتيا ٿي ورسره شروع کړه لکه هغه ڇي
 ٿي همخولي او خور دوست وي.

کله ڇي دلبر خان ته يقين وشو ڇي اوس هغه
 د شبر خان په زړه ڪنبي دومره ځائي جوړ کري
 د ڇي د ده په هره خبره به يقين کوي نو د هغه د
 نيکه قيصي ٿي ورته شروع کري او د هغه د
 مهربانه مينه ناک او دروند خوئي او سخاوت او
 سريتوب او غټ زړه مثالونه به ٿي ورته وٿيل. دلبر
 خان د شبر د بوډا نيکه تصوير هم د هغه رنگونو
 نه جوړو کوم ڇي د شبر خان خوښ وو او کله ڇي
 دلبر خان پوه شو ڇي اوس شبر په خپل ناليدلي
 نيکه باندي بيخي زيات مٿين شوي د نو يوه
 ورځ ٿي ورته قيصه وکړه ڇي څنگه يوه ورځ قربان
 د هغه د دغه سپين ډيري نيکه بي عزتي کړي وه او

ورته وکتل، وریاڅېدو او مسکې شو " په څېر راغلی مېلمنو! هر کله راشی " هغوي د سلام دعا نه پس ووي چې د پاتا کلي نه راغلي دي. اسپه ئې ورکه شوېده او دوي په هغې پسې گرځي، شپه پرې راغله نو دلته حجرې ته راغلو.

اوس شپه په پخېدو وه، د قربان ملگري او دهقانان نوکران وار په وار پاڅېدل او خپلو کورونو ته لاړل. قربان هم پاڅېدو او د دې وېنا سره کور ته لاړو چې " مېلمنو زه گورم چې څه ئې ستاسو په قسمت کښې ليکلې وي چې هغه درله راوباسم " لږه شيبه پس چې هغه بېرته راغی نو ورسره يو لوی پتنوس ؤ چې د لوبڼو نه ډک ؤ او د هغه سترگې د خندا او مينې نه ډکې وي " ملگرو چې څه په کور کښې وو هغه حاضر دي. راځئ ډوډې وخورئ " هغه خپلو مېلمنو ته ډېر په اخلاص ووي يو مېلمه خپل ټوپک راپورته کړو او قربان ئې په نښۍ سترگه وويشتو. دوېم ملگري ئې ورله په سر او وگوزي وکړې. د قربان د لاس نه ډوډۍ پرېوته او ورپسې په خپله هم زمکې له راغی.

دواړه مېلمانه په منډه د حجرې نه ووتل بهر ورته شېر خان په انتظار ولاړ ؤ دوي ورته ووي چې خان کار دي وشو بيا درې واړه په باغونو او پتو کښې پټ پټ وتښتېدل. يو ځای ئې د وړاندې نه اسونه تيار ترلي وو، په هغوي سواره شول او لاړل وتښتېدل.

بله ورځ شېر بېرته کلي ته راغی او د خپل تره په جنازه کښې شريک شو. په دغه دوران کښې دلېر خان د قربان د وروڼو خوا له تلې ؤ او قسم ئې ورته خوړلې ؤ چې ستاسو ورور، قربان خان زما وراړه شېر وژلې دے. په دې چال دلېر خان خپلې دې منصوبې ته لاره سمه کړه چې قربان او شېر، دواړه له مينځه

ئې زړې قيصې کولې "، تاسو ته خو پته ده چې ځواني څومره ناپوهه او بې عقله وي. زه هم په هغه ورځو کښې ځوان وم او ما به گمان کوو چې دا ټوله دنيا بس هم ما له جوړه ده او زما ده. چا که به زما د خبرې نه منلو او زما سره د اختلاف کولو جرات کوو نو گویا خپل ژوند به ئې په خطره کښې اچولو. يو ماښام زنگي په څه خبره زما سره خلۀ ووهله. مونږ شر وکړو او ما قسم وخورو چې زنگيه! وژنم به دې. بله ورځ پسې زه خپل قسم پوره کولو له لارم او د زمې پرې وکړو خو زنگي بچ شو او له بده مرغه زما تره ولگېدو چې زه خبر شوم چې ما زنگي نه بلکې خپل بوډا تره ويشتلې دے نو دومره شرمنده او خفه شوم چې ما وې خان وژنم خو تره له مې دې خدائے جنتونه ورکړي، هغه اصیل سړي زه معاف کړم خو بيا داسې وشوه چې يوه مياشت پس ناڅاپه زنگي چا وويشتو او مړ ئې کړو، د هغه وروڼو د مرگ دعوي په ما وکړه. جج په ما شل کاله جېل وڅېړوو ځکه چې ما مياشت مخکښې په ډک بازار کښې زنگي ته د وژلو گواښ کړے ؤ او په کلي کښې زه په دې مشهور وم چې څه ووايم نو هغه کوم هم. خو ما هېڅ گيله فرياد يا احتجاج ونه کړو. د زنگي په نوم ما د خپل ټول عمر د ټولو ورو لویو گناهونو سزا او كفاره ادا کړه.

" يره خان " غلام ورته ووي " که هر څه وي خو بيا هم خپل احتياط او حفاظت کوه".

قربان خان د غلام په خبره مسکې شو او وې وئيل " مرگ به ئې اخري قيمت وي خو زه د دغه قيمت ادا کولو نه هم نه ویرېم او تيار يم ورته".

دغه وخت حجرې ته دوه مېلمانه راننوتل. دوي ناشنا وو او ټوپکې ئې په غاړه وي. قربان

خو خپله بنځه او زمکه چا له نه ورکوي. ځکه چې دا دواړه د سړي عزت وي.

شېر په خبره پوه شو هغه د دلېر خان د کوره بېرته راغی او انتظار ئې شروع کړو. هغه په درې میاشتو کې یو هلک له دا تربیت ورکړو چې په دلېر به څنگه رسا ډز کوي او بیا یوه ورځ ناڅاپه په کلي کې خبر خور شو چې دلېر په داسې حال کې وژل شوی دے چې لاس ئې په خپله تماچه پروت و. شېر خان د هغه ورځې راسې مفرور دے. اوس هغه په علاقه غېر کې د قبائلو په یو کلي کې سختو، کړاوونو، خطرو او غواوو غوشانو په مینځ کې ژوند تېروي. د هغه په اواز کې اوس هغه پخوانی ترنگ، زور او ژوروالی نشته او نه ئې اوس په سترگو کې هغه رڼا، غرور او سرکشي شته. پینځلس کاله یو اوږد عمر دے او د تنهایی، سختو او مفرورتیا پینځلس کاله خو لا زیات اوږده وي. په دغه پینځلس کاله کې د شېر دننه دنیا ورانه او تالا شوې وه اوس هغه سوال زاري او منت کول زده کړي وو، اوس هغه بنسکار نه کوي ځکه چې اوس هغه ته احساس شوی دے چې څوک بنسکار کېږي نو په هغه څه تېرېږي. اوس شېر هم د قربان خان په شان په زړه نرم او مینه ناک شوی دے.

خو دا قیصې دلته نه ختمېږي قربان هم یو زوی لري چې اوس راځلمی شوی دے. هغه یو بنکلی، نر، زړور او مفرور ځوان دے او که څه هم شېر خان ډېر زړور خطرناک او طاقتور سړی دے خو د قربان خان زوی د ده نه نه ویرېږي. یوه ورځ به دغه دواړه تره او وراره مخامخ شي او بیا بدل او مرگ، مرگ او بدل او د مرگونو یوه تل عمري او نه ختمېدونکې سلسله. دا قیصه به روانه وي.

ورک کړي او خپل زوی دلاور ته د کلي د خانې مېدان خوشه کړي.

د قربان خان ورونیو په شېر د مرگ دعوي وکړه په هغه ځوارلس کاله جېل وختو. په جېل کې شېر یو قلاز طبع او شریف قېدي ثابت شو. اووه کاله پس هغه راخلاص شو د جېل نه چې راووتو نو هغه د مخکې نه هم زیات مضبوط، زورور او مفرور و.

دلېر خان شېر له د جېل نه د راخلاصېدو په خوشحالی کې ډوډی وکړه. شېر ورله لارو ځکه چې نه ئې غوښتل چې خپل هغه تره ته خپل نفرت او قهر بنسکاره کړي چا چې د ده مینه او اعتبار د دوکه کولو او بربادولو دپاره استعمال کړي وو. شېر په خپل چالاکه تره نور څه ظاهر نه کړل خو د کیندار کلي غوښتنه ئې ترې نه وکړه د کوم چې ورسره دلېر وعده کړې وه. دلېر سترگې بدلې کړې او صفا انکار ئې وکړو، هغه شېر ته ووي چې د قربان کورنۍ ډېره بااثره او طاقتوره ده او که دلېر هغه کله شېر له ورکوي نو د قربان د ورونیو د بښني ورتراپه کېږي ځکه چې دغه کله د هغوي د شریکې جائیداد دے. شېر چې د خپل تره بنسکاره انکار واورېدو نو ډېر په قهر او کرکه ئې ورته وکتل او بیا ئې داسې وویل "تا په ما خپل تره مړ کړو او اوس د خپل لوظ نه منکر شوې خو په خدائے مې دې قسم وي چې ته به هم د دې دوکې قیمت ادا کوي" دلېر خپلې تماچې ته لاس یووړ او جواب ئې ورکړو "زه د خپل ورور د مرگ په بدل کې د هغه قاتل له خپله زمکه چرته هم نه شم ورکولې. شېر خان ته په جېل کې ډېر کلونه تېر کړل. دې کلونو ته هم اوس هوښیار کړی ئې خو زه هم. زه د خپلې هلکوانۍ کم عقلۍ او غلطۍ اوس په دې پوخ عمر کې نه شم منلې. زما خوږه وراره تا جوړې هغه متل هېر کړی دے چې پښتون خپل سر ورکوي